

حسابداری سنجش مسئولیت

استاد : جناب آقای دکتر محسن حمیدیان
ارایه دهندگان : سیدعلی اصغر موسوی – مائده شایق
پاییز 93

مقدمه

اگر مدیران در راستای اجرای فرآیند مدیریتی خود، تنها به سنجش خروجی نهایی (محصولات تولید شده) این فرایند تاکید کنند، مطمئناً قادر به شناسایی و بهبود عدم کارایی ها و سوء عملکردهای فراوانی که در طی این فرایند روی می دهد نخواهند بود. لذا جهت مقابله با این امر مدیران خواستار ارزیابی عملکرد قسمتها و افراد تحت نظر خود هستند؛ طوریکه هر فرد در قبال عملکرد خود:

۱- مسئول،

۲- پاسخگو باشد.

آن سیستم اطلاعاتی که بتواند نحوه انجام مسئولیت ها را در قسمتهای یک موسسه ارزشیابی نماید سیستم حسابداری سنجش مسئولیت نامیده می شود.

تاریخچه

پیدایش حسابداری مدیریت ناشی از نیاز تعیین بهای تمام شده کالای فروخته شده و همچنین تعیین ارزش کالای در جریان ساخت و ساخته شده پایان دوره از طریق تخصیص هزینه های تولیدی می باشد.

تا قبل از سال ۱۹۵۰ تمرکز بر محاسبه هزینه و کنترل های مالی بوسیله استفاده از سیستم بودجه بندی و تکنولوژی حسابداری هزینه بود.

از سال ۱۹۵۰ به بعد فراهم کردن اطلاعات برای برآورده نمودن نیازهای اطلاعاتی مدیران در زمینه طراحی و کنترل با استفاده از سیستم های رایج حسابداری مسئولیت رایج گردید. در این زمان بود که به تدریج سیستم حسابداری بر اساس سنجش مسئولیت و تاثیر آن بر رفتار نیروی انسانی مورد توجه قرار گرفت و تحقیق در زمینه بررسی ارتباط بین علوم رفتاری و حسابداری مدیریت توسعه پیدا کرد.

پژوهش های اندیشمندان در سال های ۱۹۶۸ و ۱۹۷۲ و ۱۹۸۷ نشان داد که کنترل بودجه ای فرآیند سازمانی پیچیده ای است که نیازمند توجه کافی بر ارتباط نزدیک میان فرآیندهای کمی و واکنش های انسانی است.

مسئولیت (Responsibility)

- جوابگویی فرد یا گروه برای یک عمل وقتی این عمل نتایج و پیامدهای مشخصی نسبت به سازمان و یا شغل مشخصی داشته باشد.
- الزام به پاسخگویی، امکان مورد بازخواست گرفتن، پاسخگویی و توانایی به پاسخگویی در قبال اعمال یا تعهدات .
- تعهد منطقی در قبال اختیارات تفویض شده به یک فرد یا گروهی از افراد که در تصمیم گیریها و فعالیتهای سازمانی شرکت دارند.
- هنری فایول : اختیار قدرت یا حق دستوردهی ، اقدام و تصمیم گیری است که بر اساس آن فرد اعمال قدرت می کند . باید توجه داشت که هر چند اختیار ممکن است به زیردستان تفویض شود ولی کماکان مسئولیت انجام کار با سرپرستان است .
- رابطه اختیار و مسئولیت :
- شخص در مورد چیزی مسئولیت دارد که حق اختیار داشته باشد بنابراین در خارج از حوزه اختیارات خود هیچ مسئولیتی ندارد.

حسابداری سنجش مسئولیت

حسابداری سنجش مسئولیت ، نوعی سیستم حسابداری است که عملکرد مدیران رده های مختلف سازمان را با توجه به حیطه مسئولیت آنان برنامه ریزی، اندازه گیری و ارزیابی می کند. بدین منظور در این سیستم عملکرد مدیران سازمان در قالب گزارش های درآمد و هزینه ارائه و مورد بررسی و ارزیابی قرار می گیرد.

و بر این اصل تکیه دارد که هر شخص مسئول عملکرد خود وزیر دستانش میباشد.

این تعریف شامل سه قسمت اساسی است:

مسئولیت ← اجرا ← گزارش

- در حسابداری سنجش مسئولیت برنامه های مالی و اداری هر شعبه و نحوه انجام امور هر قسمت مشخص شده و خلاصه اطلاعات مالی هر شعبه در فواصل زمانی معین تهیه میشوند. این سیستم حسابداری تفاوت بین انجام واقعی فعالیتها یا امور قسمتها را با برنامه های پیش بینی شده مشخص می نماید ؛ در نتیجه مدیران قادر به اتخاذ تصمیمات مناسب جهت تصحیح عملیات خواهند شد.

هدفهای اصلی حسابداری مدیریت

- * تامین اطلاعات مورد نیاز مدیران برای تصمیم گیری و برنامه ریزی
- * کمک به مدیران در رهبری و کنترل فعالیتهای عملیاتی
- * انگیزش مدیران و کارکنان برای فعالیت در راستای هدفهای سازمان
- * سنجش و ارزیابی عملکرد واحدهای تابعه ، مدیران و سایر کارکنان سازمان

حسابداری سنجش مسئولیت هدف چهارم را تامین می کند .

مزایای حسابداری سنجش مسئولیت :

- ۱- موجب گسترش عدم تمرکز در اداره سازمان می گردد.
- ۲- سازمان ها به واحدهای قابل کنترل کوچکتری تقسیم می شوند.
- ۳- مدیران به انجام فعالیتهایی تشویق می شوند که در راستای ارزش آفرینی برای سازمان می باشد.
- ۴- تصمیمات در مواقع لزوم ایجاد شده و زمانبندی صحیح تصمیم گیریها رعایت می شود.
- ۵- به دلیل مشارکت کارکنان در فعالیتهای تصمیم گیری ، روحیه کارکنان و میزان رضایت شغلی آنها افزایش می یابد.
- ۶- به ارزیابی عملکرد و همچنین ایجاد استانداردهای عملکرد کمک میکند.
- ۷- تصمیمات در سطوحی گرفته می شود که در آن سطح، مسئولان با مشکلات قسمت و اطلاعات مربوط به تصمیم گیری آشنایی نزدیک دارند.
- ۸- مدیران امکان خواهند داشت که از مهارتهای ارزشی استفاده کنند و نتیجتاً سطح مهارت خود مدیریت موسسه افزایش خواهد یافت.
- ۹- استفاده از قابلیت های تئوری وجوه در آن ، به شفاف سازی ازاطلاعات مالی و تحقق و ارتقای سطح مسئولیت پاسخگویی مالی در سازمان منجر میگردد.
- ۱۰- مدیریت را در بکار گیری مدیریت بر مبنای هدف یاری میدهد.

سیستم حسابداری سنجش مسئولیت در چه سازمانهایی قابل اجرا است؟

سازمانها را می توان براساس سطح تمرکز به ۳ دسته تقسیم کرد:

۱- متمرکز: در آن تصمیم گیریها باید با تایید مدیران سطوح بالایی سازمان انجام گیرد. لذا سایر سطوح دیگر سازمان تنها بر اساس دستورات ابلاغ شده عمل می کنند.

۲- نیمه متمرکز: در این سازمان وظیفه تصمیم گیری در بعضی موارد به سطوح میانی ارجاع میگردد، اما هنوز هم کنترل کامل مسئولیت اصلی تصمیم گیری به عهده مدیران بالای سازمان است.

۳- غیر متمرکز : در این سازمان ها هر یک از بخش ها و مدیران در هر سطح ، اختیار کامل را جهت کنترل ، هدایت و راهبری منافع تحت سرپرستی خود دارند و در قبال آن نیز پاسخگو می باشند.

در سازمان هایی که اختیارات کامل به بخش ها جهت تصمیم گیری اعطا گردیده (غیرمتمرکز) حسابداری سنجش مسئولیت به صورت کاملاً عملی قابل اجرا است.

اهداف حسابداری سنجش مسئولیت:

- ۱- برنامه ریزی و تخصیص منابع: مدیریت باید بداند که قسمتهای مختلف یک شرکت در جهت تحقق اهداف سازمانی چه وظایفی دارند تا بر اساس آن منابع لازم را به آنها تخصیص دهد.
- ۲- تصحیح عملیات جاری (کنترل عملیات): سیستم حسابداری سنجش مسئولیت، مسئولیت کامل بیان نقاط ضعف و قوت رابر عهده دارد و با انجام این مسئولیت میتواند نسبت به تصحیح نقاط ضعف اقدام و نقاط قوت را مورد تشویق قرار دهد.
- ۳- تعیین قیمت: هرچند تعیین قیمت محصولات یا خدمات از طریق محاسبه قیمت تمام شده فکری اساسی است، اما نباید فراموش کرد که در بیشتر موسسات قیمت را بازار تعیین مینماید که آن نیز به نوبه خود بازتابی از بهای تمام شده می باشد. محاسبه قیمت تمام شده یا هزینه تمام شده محصولات یا خدمات در هر شعبه مدیریت را قادر به مقایسه نحوه عملیات در هر شعبه مینماید.
- ۴- ایجاد هماهنگی در تنظیم حسابها: گزارشگری نتایج عملیات به صورت مالی در فرمهای مخصوص پایان دوره ای از اهداف اولیه حسابداری میباشد. تهیه صورتهای مالی تلفیقی مستلزم برقراری سیستم هماهنگ حسابها در کلیه دوایر و شعب می باشد.
- ۵- ارزیابی عملکرد مدیران بخشها

مقایسه حسابداری متداول با حسابداری سنجش مسئولیت

در حسابداری متداول

اطلاعات حسابداری (درآمد ها و هزینه ها) بدون توجه به مسئولیت افراد ایجاد کننده آنان در صورتهای مالی و بر حسب طبقه بندی های مختلفی از قبیل عملیاتی و غیر عملیاتی، تولیدی و اداری ارائه و گزارش می شوند.

به مدیران در زمینه کنترل و نظارت بر عملکرد افراد سازمان، کمک مؤثری ارائه نمی دهد.

در حسابداری سنجش مسئولیت

در گردآوری و گزارشگری اطلاعات حسابداری به مفهوم مسئولیت افراد و حیطة وظایف آنها توجه می کند. اقلام درآمد و هزینه به دو طبقه قابل کنترل و غیر قابل کنترل تفکیک میشوند

کارکنان رده های مختلف فقط در برابر اقلام قابل کنترل (در حیطة خود) مسئولیت پاسخگویی دارند

مفروضات حسابداری سنجش مسئولیت:

- ۱- مدیران در قبال عملیاتی که در حوزه سازمان آنها انجام می گیرد و بر آن کنترل دارند ، جوابگو هستند.
- ۲- مدیران برای دستیابی به هدف ها و مقاصد تعیین شده برای واحد تحت سرپرستی شان کوشش می نمایند.
- ۳- مدیران در جهت تعیین روش های اندازه گیری و ارزیابی فعالیت هایشان با یکدیگر همکاری دارند.
- ۴- هدف های تدوین شده به گونه ای است که از طریق عملکرد موثر و کارآمد قابل حصول است.
- ۵- گزارشهای عملکرد به طور منظم و در زمانهای مشخص تهیه می شوند.
- ۶- نقش حسابداری سنجش مسئولیت در ساختار پاداش دهی شرکت آشکارا مشخص شده است.

مراحل پیاده سازی حسابداری سنجش مسئولیت:

۱- تعریف مراکز مسئولیت:

مرکز هزینه - مرکز درآمد - مرکز سود - مرکز سرمایه گذاری

۲- بودجه بندی و پیش بینی هزینه ها و درآمدها در قالب مراکز مسئولیت تعریف شده

۳- تهیه نمودار سازمانی و تعیین اختیارات و قلمرو هر یک از مراکز مسئولیت

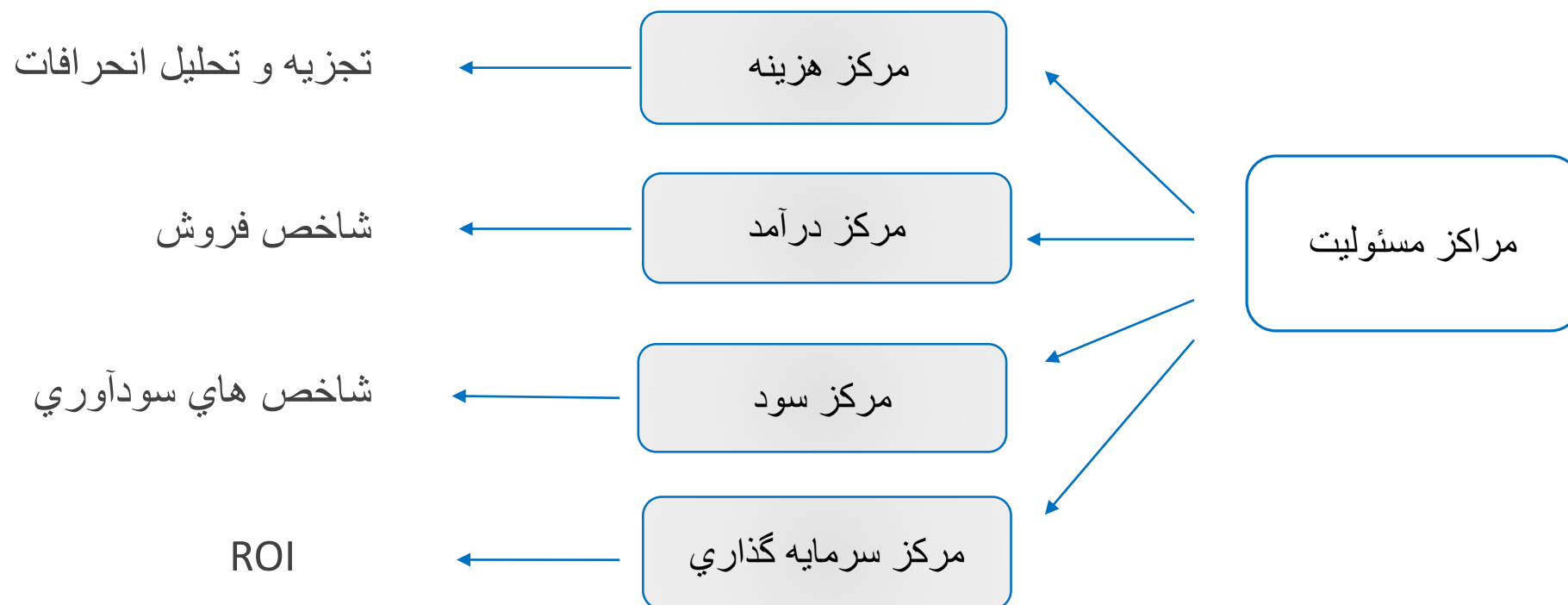
۴- مشخص کردن هزینه های قابل کنترل و غیر قابل کنترل

۵- تهیه گزارش عملکرد برای هر مرکز توسط مدیر مسئول آن

۱- مراکز مسئولیت

اساس سیستم حسابداری سنجش مسئولیت این است که هر یک از بخشهای تابعه واحد انتفاعی را نوعی مرکز مسئولیت محسوب و متناسب با وظایف محوله سازماندهی کنند و لذا نظام حسابداری سنجش مسئولیتی، به خوبی طراحی شده باشد که مراکز مسئولیت را در درون سازمان شناسایی و تعیین کند. مرکز مسئولیت معمولاً به بخشی از واحد انتفاعی اطلاق می شود که مدیر آن، مسئول حسابداری در قبال نتایج مالی فعالیتهای آن بخش می باشد.

طبقه بندي مراکز مسئوليت

مرکز هزینه:

مرکز هزینه بخشی از سازمان است که مدیر آن مسئولیت حسابدگی در قبال هزینه های انجام شده در آن بخش را به عهده دارد .

عملکرد مدیریت این قسمت، از مقایسه هزینه های واقعی با هزینه های بودجه ای ارزیابی می شود.

این مرکز نگاه **عملیاتی و کوتاه مدت** را در نظر می گیرد.

ابزار سنجش در مرکز هزینه عبارتند از: تجزیه و تحلیل انحرافات مبتنی بر هزینه های استاندارد و بودجه انعطاف پذیر . مثلاً بخش رنگ کاری یک کارخانه اتومبیل سازی را می توان یک مرکز هزینه به حساب آورد.

مرکز درآمد و مرکز سود :

مرکز درآمد:

بخشی از سازمان است که مدیر آن مسئولیت حسابدگی درآمدهای آنرا بر عهده دارد. این مرکز **نگاه عملیاتی و کوتاه مدت** را مد نظر قرار می دهد. ابزار سنجش در آن شاخص فروش میباشد.

مثال: بخش فروش یک شرکت تولیدی

مرکز سود:

بخشی از سازمان است که مدیر آن مسئولیت حسابدگی در قبال سودهای تحصیل شده آن مرکز را بر عهده دارد. از آنجا که سود مساوی حاصل تفریق در آمد و هزینه است ، مدیران مراکز سود مسئولیت حساب دهی درآمدها و هزینه های منسوب به بخش مربوط به خود را عهده دار می باشند و مسئولیت آنها نسبت به مرکز هزینه بیشتر است. این مرکز **نگاهی عملیاتی و کوتاه مدت** دارد. مثلاً یک رستوران متعلق به زنجیره رستورانها را می توان مرکز سود تلقی کرد.

مرکز سرمایه گذاری:

بخشی از سازمان است که مدیر آن مسئولیت حسابداری سود تحصیل شده در بخش مربوط و سرمایه تخصیص یافته به آن را بر عهده دارد. به بیان دیگر، مدیران این قبیل مراکز در مقابل سود حاصل از بکارگیری سرمایه تخصیص یافته مسئولیت حسابداری دارند. این مدیران نه تنها، تمام مسئولیت مدیران مرکز سود را بر عهده دارند، بلکه علاوه بر آن، حق دارند میزان فعالیتهای سازمانی را گسترش دهند و یا محدود کنند.

مراکز سرمایه گذاری معمولاً در برگیرنده تعدادی مراکز سود هستند که آنها ترکیبی از مراکز هزینه و درآمد هستند. مثلاً یک بخش تابعه از یک شرکت سهامی بزرگ را می توان مرکز سرمایه گذاری محسوب کرد یا مدیران بخشی که کنترل خطوط چندگانه تولید را بر عهده دارند.

این مرکز مسئولیت، تصمیمات **کابردی و بلندمدت** را مد نظر قرار میدهد.

ابزار سنجش : شاخص ROI که از تقسیم سود بر سرمایه بدست می آید.

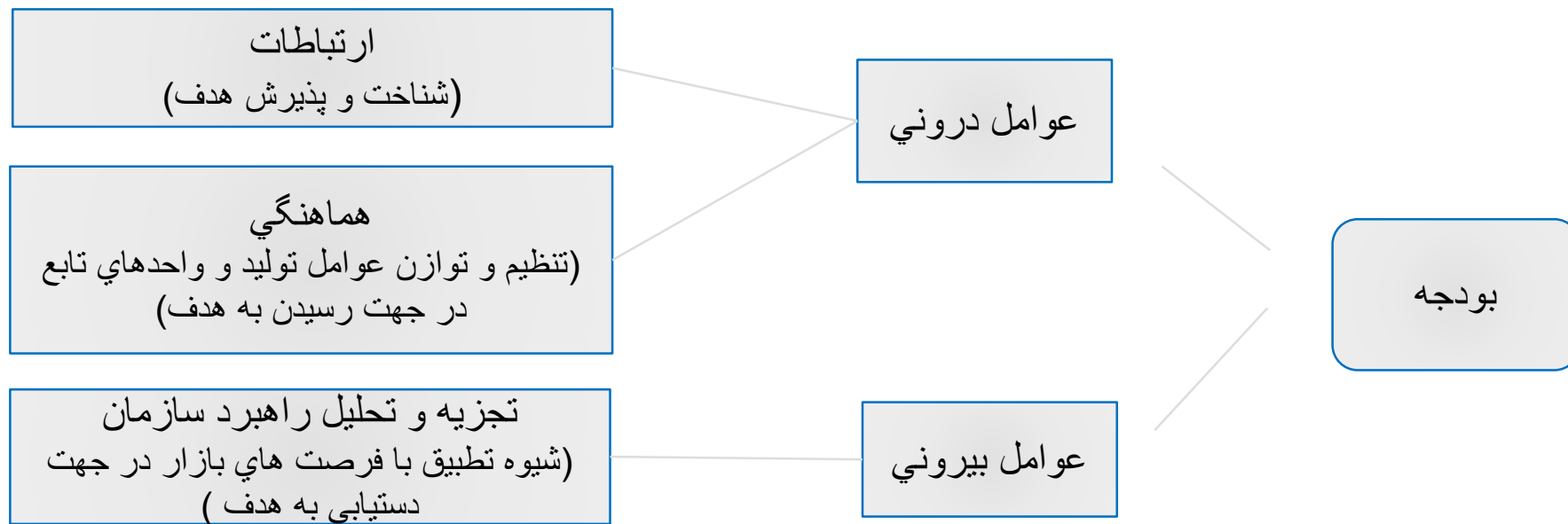
سه راه حل بهبود (نرخ بازده سرمایه) ROI

۱-افزایش نرخ فروش ۲- کاهش هزینه ۳- بکارگیری دارایی های کمتر

۲- بودجه بندی و پیش بینی مخارج و درآمدهای مراکز مسئولیت تعریف شده:

از آنجا که بودجه منظر مالی دارد و حسابداری سنجش مسئولیت نیز از این منظر به موضوع توجه دارد بنابراین باید بودجه تهیه شود.

در تهیه بودجه به مراکزی که مسئولیت بیشتری دارند اختیارات مالی بیشتری داده می شود و در تدوین آن باید به عوامل درونی و بیرونی توجه نمود.

۳-تهیه نمودار سازمانی و تعیین اختیارات و قلمرو هر یک از مراکز مسئولیت

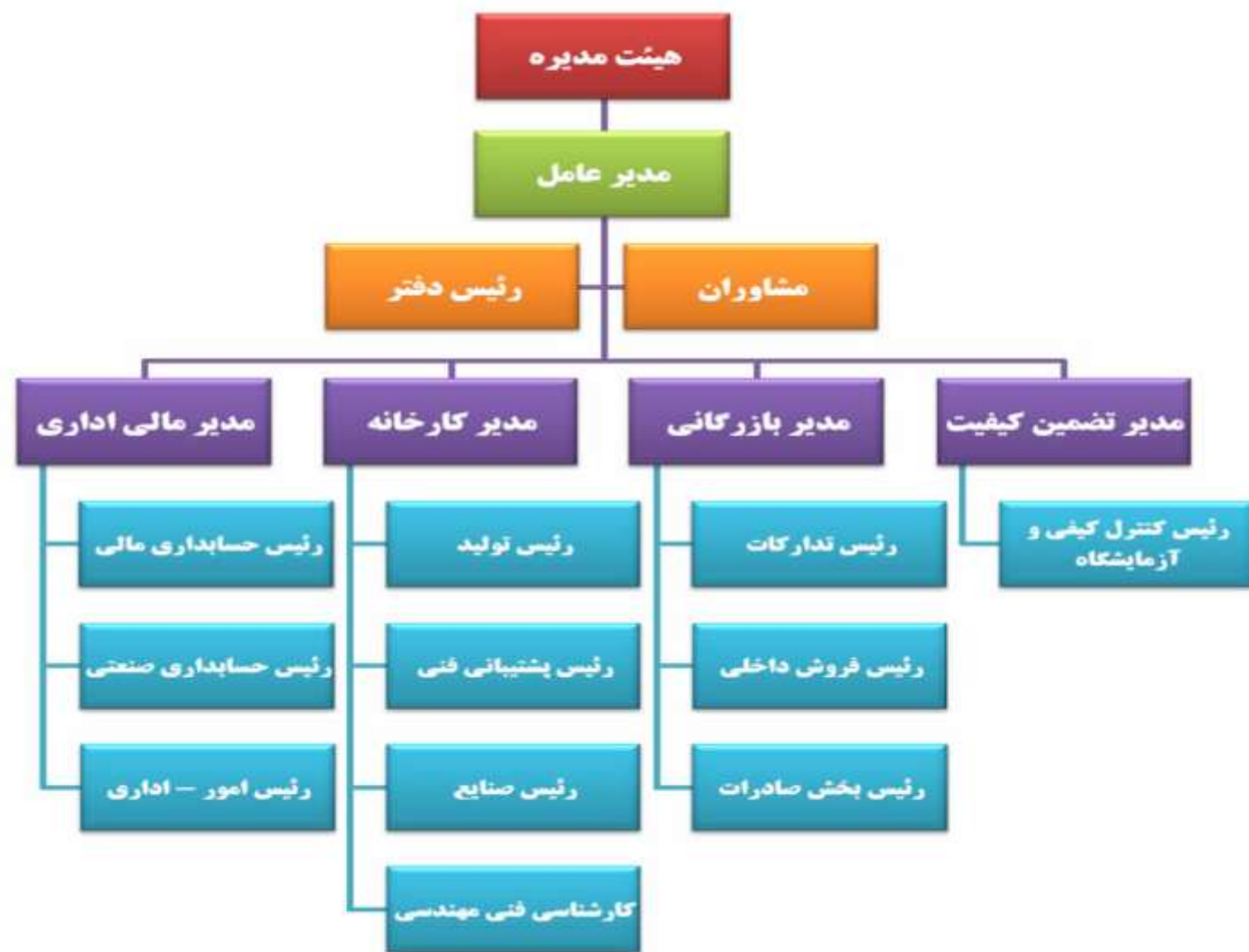
از آنجا که نمودار سازمانی نشان دهنده اختیارات تفویض شده است در نتیجه می توان مسئولیت هر یک از سطوح را براساس آن اختیارات مشخص نمود.

زمانی که در نمودار سازمانی مسئولیت ها را مشخص نموده و اختیارات را نیز می دهیم در واقع انتظارات خود را از مدیران بخش مشخص می نماییم و با هم بودجه را تصویب می نماییم

وجود مشارکت در تصمیم گیری و قبول مسئولیت ، انحرافات را کاهش می دهد.

اساس حسابداری سنجش مسئولیت: طبقه بندی مسئولیت مدیران

نقطه شروع حسابداری سنجش مسئولیت: نمودار سازمانی

۴- تعیین هزینه های قابل کنترل و غیر قابل کنترل:

باید توجه داشت که تمامی مراکز فعالیت نمی توانند کلیه هزینه ها را تحت کنترل داشته باشند.

از منظر کنترل مدیریت ، اطلاع از اینکه هزینه ها به کدام بخش از سازمان مربوط است ، به دو دلیل حائز اهمیت است:

الف- ضرورت پیگیری مسئولیت

ب- ضرورت شناسایی بخشهای ضعیف سازمان در زمانهای مختلف

مدیران در شناسایی هزینه ها باید کمک کنند چون در ارزیابی عملکردشان باید پاسخگو باشند.

از آنجا که تا رسیدن به نتیجه نهایی چندین نفر مسئول هستند نمی توان نتیجه نهایی را به یک نفر نسبت داد اما باید به دنبال این باشیم که چه کسی بیشترین مسئولیت را دارد. در واقع در برابرا نحرافات بیشتر می تواند پاسخگو باشد.

در سیستم حسابداری سنجش مسئولیت کلیه هزینه هایی که به عنوان هزینه های قابل کنترل هر قسمت یا شعبه شناخته می شوند در مسئولیت یک فرد که قاعدتا مدیر طرح قسمت یا شعبه می باشد قرار می گیرد.

باید گفته شود که مدیر در این حالت در موقعیت خوبی است که تحمیل هزینه های قسمت تحت سرپرستی را کنترل نماید.

بدیهی است قابلیت مقایسه ارقام بودجه شده با ارقام واقعی در صورتی وجود دارد که هر دو دسته ارقام برای سطح یکسانی از عملیات گردآوری شده باشد.

انحرافات موجود بین ارقام بودجه و ارقام واقعی باید به اجزای متشکله آن تجزیه شود تا بتوان مسئولین انحراف را مشخص کرد و عملکرد را بهبود بخشید.

۵- تهیه گزارش عملکرد برای هر مرکز :

آخرین قسمت در حسابداری سنجش مسئولیت تهیه و تنظیم گزارش عملکرد است که بطور خلاصه تصمیمات مدیران طی یک دوره مالی بصورت کمی تعیین و تاثیر این تصمیمات به وسیله گزارش نشان داده می شود.

به وسیله گزارش مدیران اجرایی سطوح بالای شرکت قادر به ارزیابی کارایی مدیران سطوح پایینتر، تعیین میزان مسئولیت پذیری افراد، تهیه و تنظیم برنامه های تشویقی فردی و گروهی می گردند.

عملکرد هر یک از مراکز مسئولیت به طور ادواری تلخیص و از طریق گزارش های عملکرد گزارش می شود .

گزارش های عملکرد معمولاً نتایج مالی بودجه شده و نتایج واقعی هر یک از مراکز مسئولیت را منعکس میکند .

در این قبیل گزارش ها انحرافات مبالغ واقعی از مبالغ بودجه شده نیز محاسبه و گزارش می شود .

در هر سیستم حسابداری سنجش مسئولیت سه فعالیت مهم انجام می شود:

۱- ابتدا برای هر مرکز مسئولیت بودجه تهیه می شود. این بودجه به عنوان هدف با عملکرد واقعی بخش مقایسه خواهد شد.

۲- در مرحله بعد عملکرد هر مرکز مسئولیت توسط سیستم حسابداری اندازه گیری می شود.

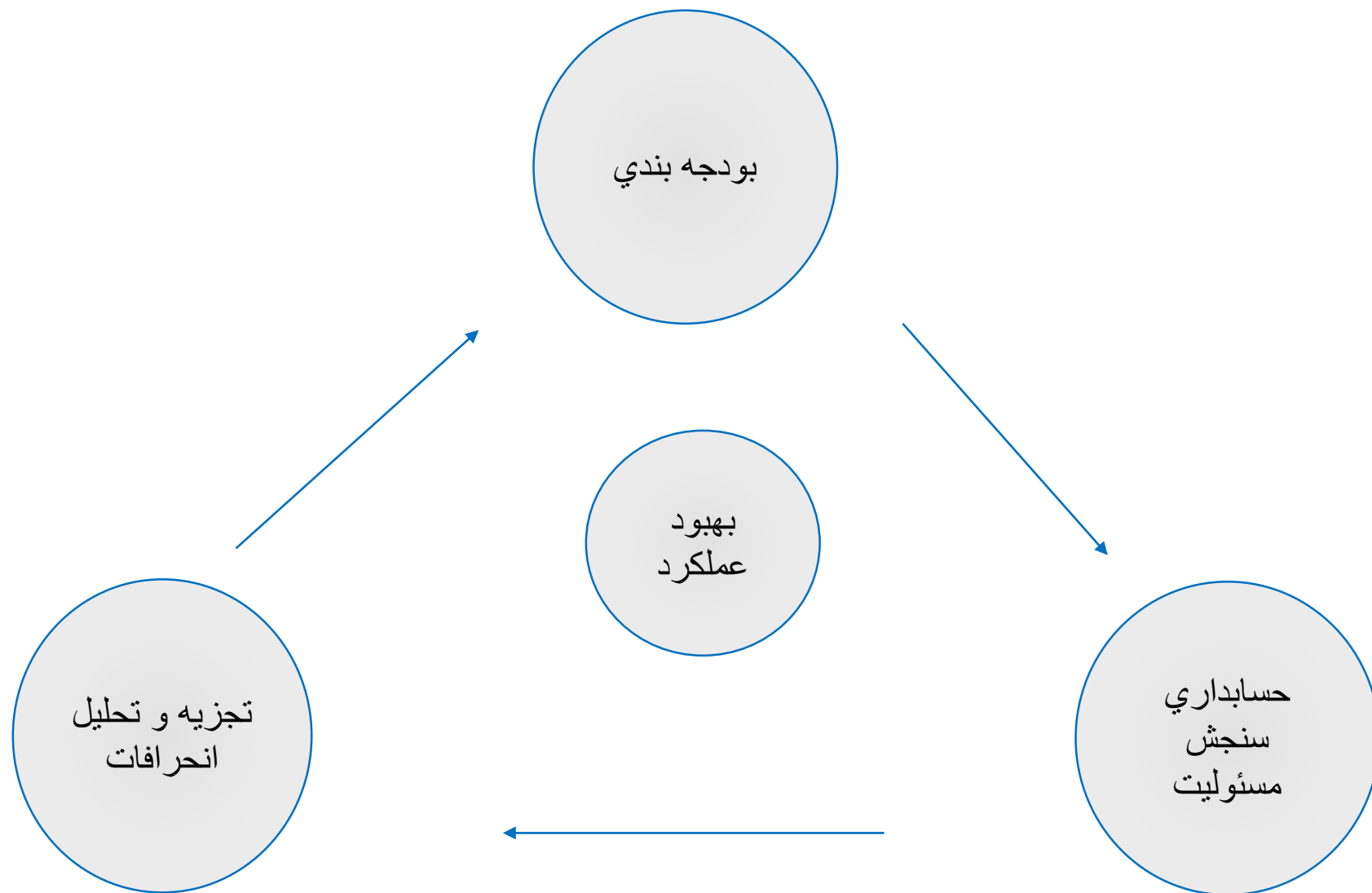
۳- در نهایت گزارش بموقع از عملکرد که با ارقام بودجه ای هر بخش مقایسه شده تهیه می گردد و برای ارزیابی عملکرد مورد استفاده قرار می گیرد.

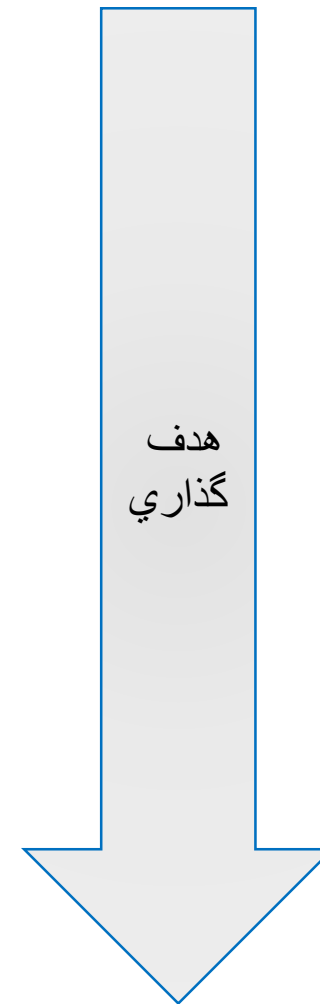
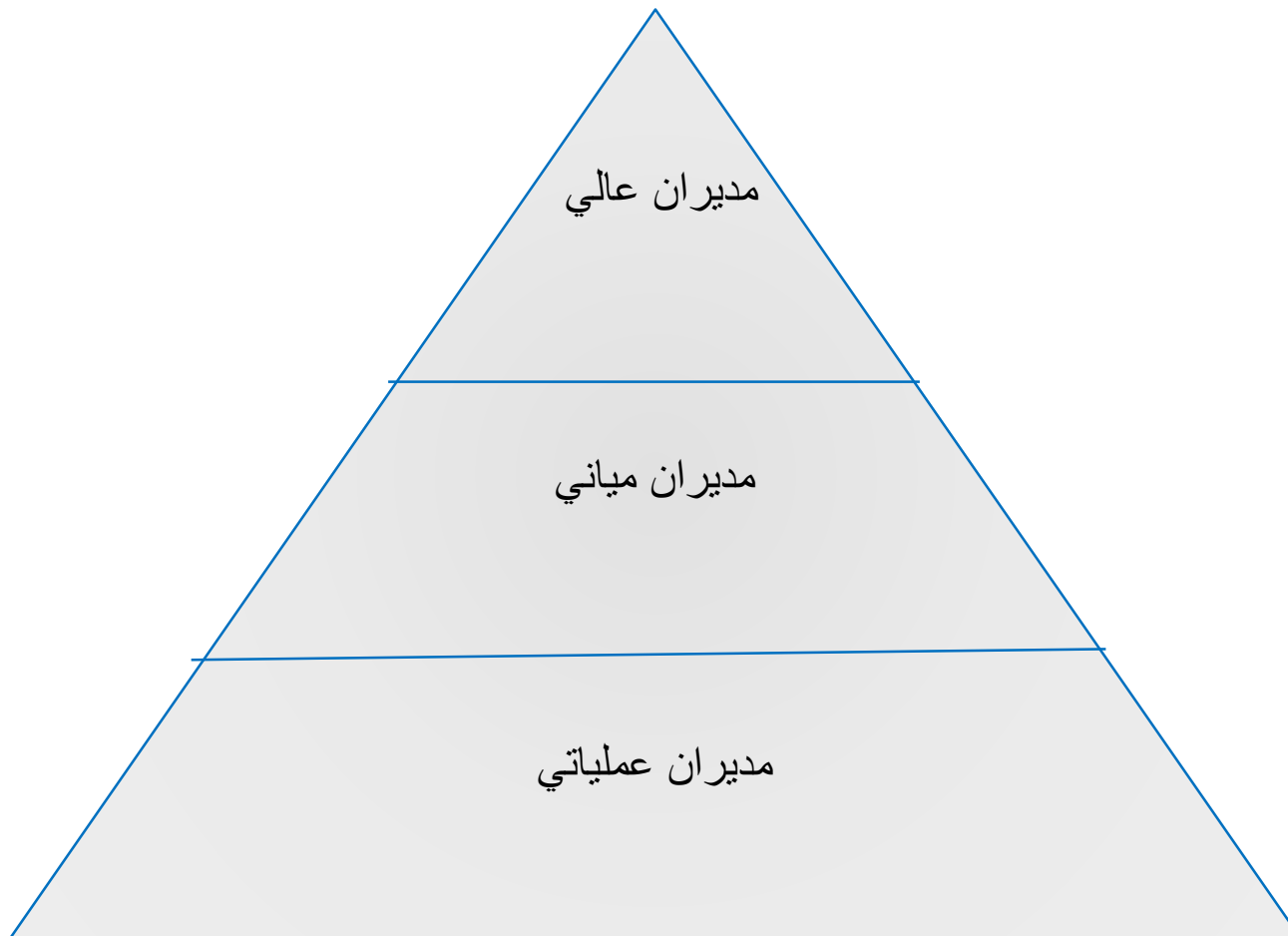
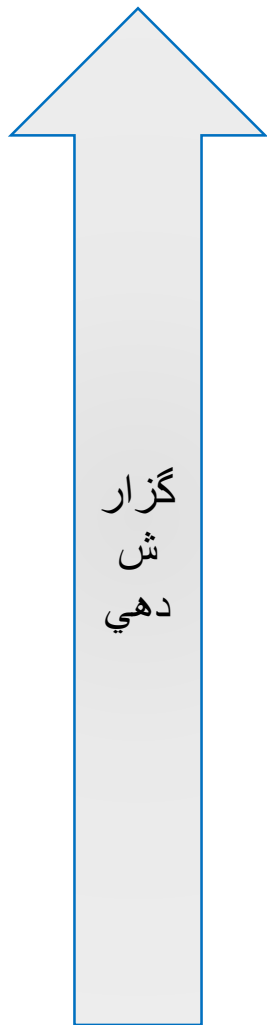
سطح عملکرد استاندارد

سطح عملکرد واقعي

مقایسه بین سطح عملکرد
واقعي
و استاندارد

انحراف هزینه

سلسله مراتب گزارشهای عملکرد از پایین ترین سطح شروع می شود و تا رده های بالا ادامه می یابد. این سلسله مراتب مشابه سلسله مراتب واحدهای سازمانی می باشد.

هریک از مدیران سازمان گزارش عملکرد مربوط به سنجش قسمت خود و همچنین گزارش عملکرد واحدهای تابعه رادریافت می کنند . با در اختیار داشتن این گزارش ها مدیریت واحد تجاری می تواند عملکرد بخش های تابعه و همچنین عملکرد کل واحد را ارزیابی کند.

ویژگی های گزارش عملکرد:

- ۱- باید همسو و هماهنگ با نمودار سازمانی ارائه گردد.
- ۲- گزارشات باید به موقع تهیه شود.
- ۳- به طور منظم ارائه شود.
- ۴- به آسانی قابل درک و فهم باشد.
- ۵- حتی الامکان علاوه بر مبالغ ریالی حاوی تعداد کمی واحدها نیز باشد.
- ۶- ارائه گزارشات به همراه اسناد و مدارک مربوطه باشد.
- ۷- گزارشات ارقام را به شکل مقایسه ای ارائه دهد. (مقایسه ارقام واقعی به ارقام بودجه شده)
- ۸- گزارشات باید تحلیلی باشد. (تجزیه و تحلیل مدارک مبنای تهیه گزارش مانند کارت اوقات کار، برگه های درخواست مواد و...)
- ۹- باید عملکرد یک واحد را با توجه به تاثیر آن بر کل سازمان بررسی نماییم، نه تنها آن واحد خاص را
- ۱۰- گزارشات باید مختصر و مفید بوده و از درج توضیحات در آن خودداری شود

از آنجا که سیستم حسابداری برای هر مدیر گزارشی تهیه می نماید و چون مدیران سطوح پایین تر به مدیران سطوح بالاتر گزارش می دهند ممکن است همان درآمدها و هزینه ها در گزارشهای مختلف ارائه شوند .

داده های عملیاتی سطح پایین تر زمانی در گزارشهای سطح بالاتر درج می شود که خلاصه شده باشد.

در این سیستم این داده ها با استفاده از یک کد مسئولیتی با هم جمع می شود. در سطوح بالاتر مدیریت گزارشها کلی تر می شوند و در این مسیر جریان اطلاعات پایین به بالا فرایندی کاهشی تلقی می شود

حسابداری سنجش مسئولیت جریان اطلاعات از بالا به پایین (درآمدها و هزینه های بودجه شده) و از پایین به بالا (درآمدها و هزینه های واقعی) را فراهم می کند.

گزارش های عملکرد بصورت ادواری تهیه می شود و شامل اقلامی است که توسط مدیران مرکز مسئولیت قابل کنترل باشند.

اگر مدیری نتواند یک قلم از اقلام درآمد یا هزینه را کنترل کند، آن قلم یا در گزارش مدیر مربوط منظور نمی شود و یا اینکه بطور جداگانه طبقه بندی می گردد. این نحوه طبقه بندی از تاثیر این اقلام در ارزیابی عملکرد مدیر مربوط جلوگیری می کند. زیرا معمولاً از گزارشات عملکرد بعنوان مبنای پاداش مدیران بخشها استفاده می شود.

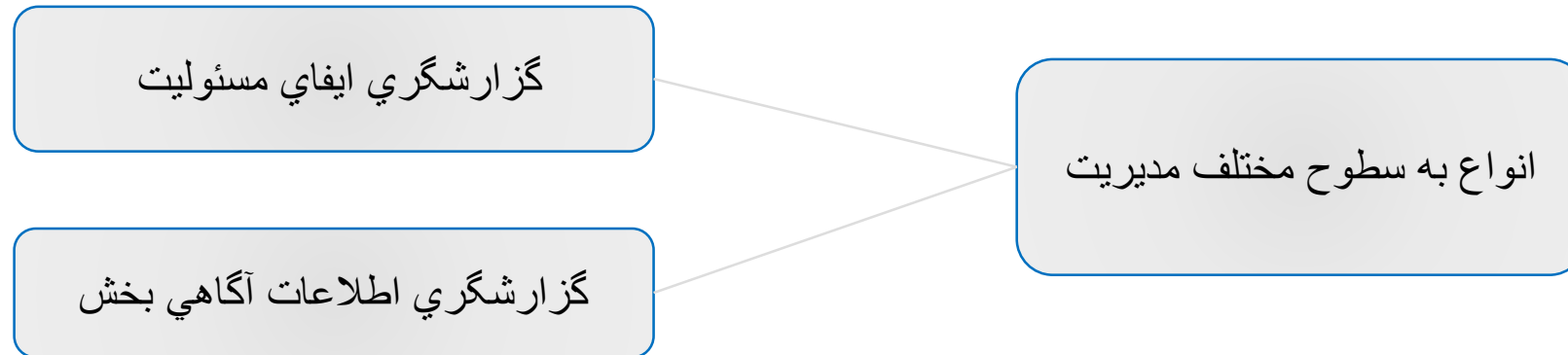
گزارشهای مالی و حسابداری سنجش مسئولیت:

گزارشهای عملکرد ایجاد شده برای اهداف مدیریتی حائز اهمیت است ولی شکل و محتوای آنها از منظر حسابداری مناسب نیست، زیرا منطبق با اصول پذیرفته شده حسابداری نمی باشد.

برای انتقال اطلاعات از سیستم حسابداری سنجش مسئولیت به سیستم حسابداری مالی، سیستم حسابداری سنجش مسئولیت طوری طراحی می شود که حساب هر مرکز مسئولیت با یک طبقه از صورت سود و زیان و یا ترازنامه قابل شناسایی باشد.

گزارشگری سنجش مسئولیت

گزارشگری سنجش مسئولیت شامل مرحله گزارشگری حسابداری سنجش مسئولیت می باشد .
در حقیقت اصطلاحات حسابداری سنجش مسئولیت و گزارشگری سنجش مسئولیت عموماً مترادف یکدیگرند.

گزارشگری ایفای مسئولیت

گزارشهای ایفای مسئولیت همان گزارشهای پاسخگویی است که باتوجه به دو هدف زیر تنظیم می شوند :

- ۱) آگاه کردن مدیر و سرپرست از نحوه انجام وظایف در زمینه هایی که گزارشگر مسئولیت مستقیم دارد .
- ۲) ایجاد انگیزه در مدیر و سرپرست به منظور انجام اقدامات مستقیم که به بهبود عملکرد منجر می شود .

گزارشگری اطلاعات آگاهی بخش

گزارش اطلاعات آگاهی بخش به منظور ارائه اطلاعات در زمینه های مورد توجه مدیر که الزاماً در حیطه مسئولیت خاص شخص وی در رابطه با عملکرد گزارش دهنده نخواهد بود ، تهیه می گردد .

این نوع گزارشات دارای اهدافی متفاوت و دامنه ای وسیع تر از گزارشات ایفای مسئولیت می باشد .

تأثیر حسابداری سنجش مسئولیت:

قسمت فروش خواستار افزایش اضطراری تولید است .

واحد برنامه ریزی کارخانه اظهار می دارد که این عمل باعث اختلال در تولید شده و به هزینه زیادی نیاز دارد .

پاسخ قسمت فروش چنین است: آیا مسئولیت از دست دادن فلان شرکت را که مشتری ماست به عهده میگیرید؟

البته واحد برنامه ریزی تولید حاضر به قبول این مسئولیت نیست و سرانجام حرف خود را پس می گیرد .

تجزیه و تحلیل هزینه های قسمت مونتاژ که قسمت عمده افزایش هزینه سفارشات پیش بینی نشده را تشکیل میدهد ، نشان میدهد که با توجه به هزینه های سنگین، قبول این گونه سفارشات به صرفه نیست. از این پس واحد برنامه ریزی تولید هرگونه سفارش اضطراری را با لبخند می پذیرد چرا که قرار شده هر نوع هزینه اضافی سفارشات اضطراری به حساب قسمت فروش گذاشته شود. در نتیجه تشنج حاصل از سفارشات اضطراری به کلی از میان رفت و تعداد سفارشات اضطراری درخواستی قسمت فروش به تدریج به سطح بسیار نازلی کاهش یافت.

به طور کلی

حسابداری سنجش مسئولیت از جمله نظامهای اطلاعاتی است که در قالب ساختار نظام مند، مراکز مسئولیت را تدوین و تعریف و سپس اختیارات هر یک از مراکز مسئولیت را تنظیم و تفویض می نماید و به منظور سنجش مسئولیت مدیر هر مرکز در قبال اختیارات تفویضی، به ارزیابی آنها می پردازد و گزارش سنجش مسئولیت هر مرکز مسئولیت را تنظیم و در اختیار مدیریت شرکت قرار می گیرد. بنابراین، نظام حسابداری سنجش مسئولیت، با توجه به اصل بنیادین تعریف شده یعنی پاسخگویی در قبال اختیارات تفویضی، لزوماً و ضرورتاً در سازمانهای غیرمتمرکز طراحی و به کار گرفته می شود. سازمانهای در حقیقت سازمانهای بزرگی هستند که بخشها و واحدهای کوچکتر تحت عناوین، بخش، گروه، واحد تجاری، مرکز کار و دپارتمان تقسیم می شوند و جهت اداره کارآمد و اثربخش اختیارات لازم را تفویض و به مدیران مربوطه انتقال می دهند و جهت اداره کارآمد و اثربخش اختیارات لازم را تفویض و به مدیران مربوطه انتقال می دهند و حیطه نظارت (تعداد افراد تحت سرپرستی مدیر) را کاهش می دهند و سازمان را از نظر ساختاری بلند یعنی با سطح متعدد طراحی می نمایند. در این وضعیت، موضوع سنجش مسئولیت و ارزیابی عملکرد از اهمیت ویژه ای برخوردار می گردد. پیچیدگی نظارت، در این سازمانها و فرماندهی کار و فعالیت و منابع توسط مدیران متعدد نیز بر اهمیت سنجش مسئولیت و ارزیابی عملکرد می افزاید. توجه به ساختار بندی غیرمتمرکز، در تعریف مراکز مسئولیت نه تنها سودمند بلکه ضروری است، زیرا از منابع مورد وثوق جهت تعریف مراکز مسئولیت، ساختار سازمانی است که در سازمانهای غیرمتمرکز، هر یک از بخشها و واحدهای جزء طراحی شده جهت تفویض اختیار، می تواند به عنوان یک مرکز مسئولیت در نظام حسابداری سنجش مسئولیت تعریف و گزارشگری مسئولیت صورت گیرد.